

Huvudman
magnus@skolanbergius.se
Organisationsnummer: 556748-2707

2021-02-16
Dnr 2020:1237

Rektor
magnus@skolanbergius.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors läromedels-
strategi vid Skolan Bergius belägen i
Sigtuna kommun med Sigtuna Friskola AB som
huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av skolors läromedelsstrategi på Skolan Bergius. Syftet är att granska i vilken utsträckning det i skolorna finns en välfungerande läromedelsstrategi som leds och samordnas av rektor. Granskningen inriktas mot skolornas processer vid kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9.¹

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen, vilket beskrivs under respektive område. Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. I bilaga 1 och 2 återfinns fakta om skolan samt mer information om hur granskningen genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Bergius Skola i följande utsträckning:

Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

¹ Skolinspektionen har för den här granskningen definierat läromedel som ett strukturerat material som lärare använder i undervisningssituationen. Det finns analoga respektive digitala läromedel. Många analoga läromedel innefattar digitala komponenter. Digitala läromedel är läromedel som elever tar del av genom olika former av digitala verktyg. Granskningen omfattar såväl digitala som analoga (förlagsproducerade) läromedel samt det egenproducerade och delade material som lärare använder för att förmedla undervisningsstoffet (t.ex. stenciler, facklitteratur/faktatexter, skönlitteratur, tryckta/elektroniska tidningar, film/bild/ljud, PPT-presentationer). Det kan därmed också handla om material som inte är producerat som läromedel men som används som detta i undervisningen.

Rektorn har i flera delar en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att ta fram tydliga och ändamålsenliga principer för kvalitetssäkring och val av läromedel samt, utifrån framtagna principer, upprätta en arbetsbeskrivning för arbetet med kvalitetssäkring och val av läromedel.

Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Lärarna har i flera delar ett kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel av god kvalitet i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver inför val av läromedel på ett fördjupat och kvalificerat sätt kritiskt granska läromedlens överensstämmelse med läroplanens värdegrund.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast 2021-09-01

redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:1237) i de handlingar som sänds in samt ange skolans och huvudmannens namn.

Skolinspektionen är medveten om att många skolor i dagsläget är påverkade med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid kontakta Skolinspektionen för prövning.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Inom detta område granskar Skolinspektionen med vilken kvalitet rektor utformar en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena på skolan. Det omfattar hur rektor ser till att det finns gemensamma principer som vägleder lärare i deras fortlöpande kvalitetssäkring och val av läromedel. Det omfattar också vilka förutsättningar som finns i form av avsatt tid och etablerade samverkansstrukturer, för att kunna söka nya läromedel och fortlöpande kvalitetssäkra dessa samt befintliga läromedel. Vidare granskas om kvalitetssäkring och val av läromedel följs upp i skolans systematiska kvalitetsarbete och om skolan planerar långsiktigt för hur läromedel ska hållas uppdaterade.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn har i flera delar en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9. Skolinspektionen gör denna bedömning utifrån att det finns strukturer för samarbete och rektorn ger lärarna tidsmässiga förutsättningar för samarbete, även om dessa kan utvecklas genom en tydligare arbetsbeskrivning för hur läromedelsvalen ska gå till. Rektorn följer till viss del upp kvalitetssäkring och val av läromedel i det systematiska kvalitetsarbetet, men det huvudsakliga uppföljningsarbetet görs av lärarna själva. Utöver detta planerar skolan långsiktigt för att hålla läromedel uppdaterade och tidsenliga genom att dessa systematiskt inventeras utifrån dess tidsenlighet. Skolinspektionen bedömer dock att rektorn kan utveckla arbetet med att ge ledning och stöd genom att ta fram principer gällande lärarnas kvalitetssäkring och val av läromedel då det i stort sett saknas tydliga och ändamålsenliga principer för hur läromedelsval ska göras.

Av Skolinspektionens granskning framgår att rektorn inte har upprättat tydliga och ändamålsenliga principer för kvalitetssäkring och val av läromedel som kan vägleda lärarna i deras arbete. Rektorn säger att hen litar på att lärarna utifrån sin profession gör kvalitetssäkrade val och hen ställer krav på att det ska ske en noggrann kvalitetssäkring, men dock inte utifrån några tydliga och ändamålsenliga principer. Inför varje läsår ska varje lärare inkomma till rektorn med två olika planeringar av undervisningen. Den ena planeringen tar upp vad undervisningen ska omfatta utifrån LGR 11

och den andra tar upp hur undervisningen ska genomföras utifrån LGR 11. I den sistnämnda planeringen ska lärarna enligt rektorn även redogöra för de läromedel som kommer användas för genomförandet av undervisningen. Även vid intervju med lärarna framkommer att de, utan ledning och styrning, har ansvaret för att göra kvalitetssäkrade val av läromedel. Lärarna bekräftar att det inte finns principer fastställda. En av lärarna uppger att det enda kravet läraren ska följa är att välja läromedel som täcker alla områden, så som centralt innehåll och kunskapskrav. Trots att det saknas styrning från rektorn säger lärarna att det sker en kvalitetssäkring vid val av läromedel. Rektorn berättar att även om det saknas vägledande principer så finns krav på att lärarna ska kvalitetssäkra sina läromedelsval så att de överensstämmer med kursplanernas innehåll. Som exempel kan nämnas att när lärarna ville köpa in ett digitalt läromedel som tillhandahåller en mängd olika typer av innehåll och funktioner såsom filmer bestämde rektorn att funktionaliteten och ändamålsenligheten behövde prövas först innan skolan köpte in det i samtliga ämnen. En lärare fick därför i uppdrag att testa detta läromedel för att sedan utvärdera om det kunde utgöra ett bra komplement till övriga läromedel. I dag används detta läromedel på skolan.

Av Skolinspektionens granskning framgår att det finns vissa strukturer för samarbete kring kvalitetssäkring av läromedel och att det till viss del finns tidsmässiga förutsättningar för att kvalitetssäkra och välja läromedel. Det saknas dock en tydlig arbetsbeskrivning för hur läromedelsval ska gå till. Lärarna ska enligt rektorn samarbeta med varandra och detta sker initialt vid den inventering av behov av inköp som äger rum under vårens fortbildningsdagar. Enligt lärarna ser rektorn till att detta samarbete kommer till stånd genom att tid avsätts för diskussioner. Alla lärare samlas för att prata om bland annat läromedelsval och det finns ett strukturerat arbete kring detta. Under läsåret finns även specifik tid avsatt för läromedelsdiskussioner. Vid dessa tillfällen ser rektorn till att även personer med andra kompetenser har förutsättningar att delta i lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete, exempelvis specialpedagog. Tiden räcker dock inte till säger lärarna. Utöver detta finns samarbetsformer mellan lärarna i SO-ämnen genom att lärarna bland annat träffas vid planeringstid, men också genom andra spontana möten i vardagen. Rektorn berättar att om lärarna känner ett behov av att diskutera läromedel kan hen ordna kollegiala samtal och dessutom sitter lärarna i samma arbetsrum och kan prata med varandra. Enligt lärarna och rektorn finns det dock försvårande omständigheter för ett bra ämnesutbyte mellan lärarna. Av de fyra SO-ämnena är båda lärarna behöriga att undervisa i historia och religion. Den ena läraren undervisar dock enbart i samhällskunskap och den andre undervisar i övriga tre ämnen. Det gör enligt både lärarna och rektorn att lärarna blir ensamma med sina ämnen och att utbytet med andra ämneslärares erfarenheter och kompetens vid val av läromedel blir begränsat. Det huvudläromedel som används i historia, samhällskunskap och geografi kommer från samma läromedelsförlag och det underlättar, enligt lärarna, utbytet mellan lärarna i dessa ämnen. Det blir dock en större utmaning i religion, eftersom läraren är ensam om att planera och undervisa i ämnet och läroboken kommer från ett annat förlag. Enligt både rektorn och lärare finns ingen arbetsbeskrivning där det framgår vem som gör vad och

hur läromedelsvalen ska gå till. Rektorn hänvisar åter till att det är upp till de enskilda lärarna att göra sina val på ett kvalitativt sätt. De arbetssätt som finns har, enligt rektorn och lärarna, inte utvecklats till konkreta arbetsrutiner med en arbetsgång och rollfördelning. När nya lärare tillträder ges de enligt rektorn en introduktion till de olika arbetsprocesser som äger rum på skolan. När det gäller läromedel säger rektorn att en nyanställd oftast ärver en redan befintlig planering och redan valda läromedel. Eftersom det oftast ligger ett förbeställt läromedel i grunden som den nya läraren är bunden till är det enligt rektorn svårt att arbeta sig ur detta arv under pågående läsår.

Av Skolinspektionens granskning framgår att rektorn till viss del arbetar med att följa upp lärarnas kvalitetssäkring och val av läromedel inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, men arbetet sker främst av lärarna själva. Som tidigare nämnts ska lärarna inför varje läsår upprätta två olika planeringar av undervisningen. Den planering som ska redogöra för de läromedel som kommer användas för genomförandet av undervisningen lämnas till rektorn för granskning. Vid behov lämnar rektorn synpunkter på lärarnas läromedelsval. Enligt lärarna ställer rektorn krav på att lärarna ska följa upp måluppfyllelsen och göra en systematisk uppföljning och utvärdering och att lärarna då måste göra en koppling mellan resultatet, undervisningen och läromedlet. Vid intervju med rektorn uppges att hen följer upp och stämmer av hur nya läromedel fungerar, men att det främst sker när lärarna uppsöker rektorn för att diskutera problem som de har upptäckt. Rektorn uppger dock att hen låter lärarna experimentera och pröva nya läromedel, men det förutsätter att det sker en löpande uppföljning och kontroll och vid något enstaka tillfälle har det konstaterats vid uppföljningen att läromedlet inte har fungerat väl i undervisningen. Vidare berättar rektorn att när de genomför sin årliga inventering av behov av nya läromedel utvärderar lärarna de befintliga läromedlen. Härutöver berättar rektorn att när de i juni genomför den årliga analysen av läsårets måluppfyllelse så ingår det att titta på en rad olika orsaksfaktorer där läromedlet kan vara en faktor som påverkat resultatet i endera riktningen. Enligt rektorn har det förekommit att man genom uppföljning och utvärdering har vidtagit åtgärder för att höja kvalitén på sina läromedel. Rektorn lyfter fram att behovet av det digitala läromedlet uppkom efter uppföljning och utvärdering av läromedel. Vid intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det främst är lärarna som följer upp och utvärderar läromedelsval och att rektorns roll är att ställa krav på att detta sker. Lärarna berättar att de följer upp och utvärderar både undervisningens genomförande och sina läromedel efter prov och särskilt efter nationella ämnesprov. Då genomförs även en diskussion mellan lärarna i SO-ämnena om läromedel.

Av Skolinspektionens granskning framgår att skolan har en plan för att hålla läromedel uppdaterade och tidsenliga. I intervjuerna uppger såväl rektorn som lärarna att det finns en plan för hur skolans läromedel ska hållas uppdaterade. Under fortbildningsdagarna görs en översyn av just funktionalitet, ändamålsenlighet och aktualitet men lärarna gör också löpande granskning av läromedlens tidsenlighet vid planeringen av olika undervisningsmoment. Lärarna berättar att när de upptäcker att ett

läromedel inte är uppdaterat och aktuellt så köper skolan in ett nytt läromedel eller så producerar lärarna eget material som ska komplettera de delar som inte anses vara uppdaterade. Utöver detta finns ett årshjul som stadgar att lärarna under vårterminen ska påbörja en inventering för att identifiera eventuella behov av inköp av nya läromedel. Detta sker under några fortbildningsdagar när eleverna är på prao. Då avsätts tid för diskussion av läromedelsval. När lärarna har önskemål om att köpa in ett nytt läromedel måste de ha en dialog med rektorn för att motivera varför behovet finns.

När det gäller resursfördelning uppger rektorn att budgeten är utformad så att den kan ta om hand de behov som finns vad gäller läromedel. Enligt rektorn finns det därför i budgeten en väl tilltagen post för inköp av läromedel och så här långt har rektorn aldrig behövt säga nej till inköp med hänvisning till att det saknas pengar. Lärarna instämmer i detta och lyfter fram att det aldrig har varit tal om att ekonomin skulle vara ett hinder.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att ta fram tydliga och ändamålsenliga principer för kvalitetssäkring och val av läromedel samt, utifrån framtagna principer, upprätta en arbetsbeskrivning för arbetet med kvalitetssäkring och val av läromedel.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn i flera delar har en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9, men för att strategin ska bidra till en systematik i arbetet behöver den utvecklas. Det finns strukturer för samarbete och rektorn ger lärarna tidsmässiga förutsättningar för samarbete. Rektorn följer till viss del upp kvalitetssäkring och val av läromedel i det systematiska kvalitetsarbetet, men det huvudsakliga uppföljningsarbetet görs av lärarna själva. Utöver detta planerar skolan långsiktigt för att hålla läromedel uppdaterade och tidsenliga genom att dessa systematiskt inventeras utifrån dess tidsenlighet. Skolinspektionen bedömer dock att rektorn gett svag ledning och stöd gällande lärarnas kvalitetssäkring och val av läromedel då det i stort sett saknas tydliga och ändamålsenliga principer för hur läromedelsval utifrån olika läromedelskategorier ska göras. Därutöver saknas en konkret arbetsbeskrivning som tydliggör vad som förväntas av lärarna i samband med kvalitetssäkring och val av olika kategorier av läromedel.

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av rektorn. Rektorn har, enligt läroplanen, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet för en tidsenlig utbildning.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver utveckla arbetet genom att ta fram ändamålsenliga och vägledande principer. Principerna bör utgå ifrån styrdokumentet och de utvecklingsbehov som framkommit i rektorns uppföljning av verksamheten och omfatta aspekter som till exempel värdegrund och aktuell forskning. Därutöver behöver rektorn ta fram en konkret arbetsbeskrivning som tydliggör vad som förväntas av lärarna i samband med kvalitetssäkring och val av olika kategorier av läromedel. Av en sådan arbetsbeskrivning bör det framgå både vem som gör vad och hur läromedelsvalen ska gå till.

Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Inom detta område granskar Skolinspektionen med vilken kvalitet lärarna i de samhällsorienterande ämnena kvalitetssäkrar och väljer läromedel. Det omfattar hur lärarna granskar att läromedlen överensstämmer med ämnets centrala innehåll och syfte och läroplanens värdegrund samt omfattar väsentliga delar av ämnet på ett sätt som skapar överblick, sammanhang och en röd tråd genom ämnesstudierna. Vidare omfattar det hur lärarna granskar läromedlen utifrån aktuell forskning och samhällsutveckling inom ämnets ramar samt läromedlets möjlighet till anpassning utifrån elevers behov och förutsättningar.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna har i flera delar ett kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterade ämnena i årskurs 7-9. Skolinspektionen gör bedömningen utifrån att lärarna har en god struktur för sitt arbete vad gäller kvalitetssäkring och val av läromedel, samt att det sker en fördjupad analys av hur läromedlen stämmer överens med och omfattar väsentliga delar av ämnets centrala innehåll. Vidare genomför lärarna till viss del en granskning av läromedlen i förhållande till läroplanens värdegrund, men de gör inte en systematisk kvalitetssäkring med syftet att se till att de täcker in alla delar av läroplanens värdegrund. Bedömningen grundar sig även på att lärarna har en god orientering om läromedlens överensstämmelse med samhällsutvecklingen och i viss utsträckning med forskningsrön. Till sist är lärarna även medvetna om och tar hänsyn till läromedlets anpassning till elevers skilda behov.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna har ett arbetssätt som främjar och bidrar till kvalitetssäkring, samt att det sker en fördjupad analys av hur läromedlen stämmer överens med och omfattar väsentliga delar av ämnets centrala innehåll. Som tidigare nämnts är det upp till ämneslärarna att utifrån sin profession bestämma vilka läromedel som ska användas. Vid intervju med lärarna framkommer att de tar stöd av varandra vid bland annat val av läromedel. Lärarna berättar att de alltid vid val av läromedel gör en analys för att kontrollera att läromedlet är relevant, det vill säga om det utgår från ämnets centrala innehåll och syfte. När det till exem-

pel gäller filmer, artiklar eller böcker berättar lärarna att de först läser igenom texterna eller tittar på filmklippen för att analysera relevansen innan dessa tas in som en del i undervisningen. Motsvarande granskning sker även kontinuerligt av huvudläromedlet, det vill säga den analoga läroboken. Enligt lärarna har läroböckerna i exempelvis geografi och historia ett mer omfattande innehåll än i religion. Läroboken i religion är lite förenklad och behöver därför kompletteras med exempelvis egenproducerat läromedel.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna även till viss del genomför en granskning av läromedlen i förhållande till läroplanens värdegrund, men det sker inte systematiskt. Vid intervju med lärarna framkommer att det sker en granskning, men att det finns en risk att denna aspekt försvinner i konkurrensen med kursplanernas innehåll. Enligt lärarna sker ingen systematisk kvalitetssäkring med syftet att se till de täcker in alla delar av läroplanens värdegrund. Lärarnas uppfattning är dock att läromedlen oftast återspeglar värdegrunden på ett genomtänkt och bra sätt. I intervju med rektorn framkommer att det inte är uttalat från rektorn sida att lärarna vid sina val av läromedel ska ta hänsyn till läroplanens värdegrund, men rektorn lyfter fram att lärarna jobbar löpande med värdegrundsfrågor i undervisningen. Vad gäller perspektiv så som jämställdhet, mångfald och funktionshinder berättar lärarna att de granskar sina läromedel och gör val så att dessa perspektiv tas upp. Lärarna anser att läromedlen tar upp dessa perspektiv på ett bra sätt. Det framkommer dock i intervjuer med lärarna att förmedlingen av delar av läroplanens värdegrund i läromedlen endast tas i beaktan vid vissa kursmoment och inte utifrån hela läroplanens värdegrund. En av lärarna berättar att jämställdhet betonas bland annat i samhällskunskapsbokens kapitel om media och arbetsmarknad på ett bra sätt. När det gäller kulturell mångfald ser lärarna till att läromedlen tar upp detta i kapitlet om Sveriges befolkningsutveckling samt arbetsmarknaden. När det gäller funktionsnedsättning så tas det upp i lärobokens kapitel om diskriminering. I de fall det funnits behov av att komplettera ett läromedel utifrån något av dessa perspektiv uppger lärarna att de har gjort det. Som exempel nämner en av lärarna att i årskurs nio ska eleverna läsa om nationalismen och att de då måste ta in exempelvis nationalismens motstånd till det mångkulturella samhället, vilket inte läroboken tar upp.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna kritiskt granskar läromedlets aktualitet och samstämmighet med samhällsutvecklingen och att de till viss del är uppdaterade med aktuell forskning om ämnet så att de kan granska läromedlen utifrån dessa perspektiv. I intervjun uppger lärarna att de har en god kunskap om läromedlets samstämmighet med samhällsutvecklingen. Lärarna säger att de både undersöker de innehållsliga aspekterna av läromedlet, men att de också har en vaksamhet över tendenser i läromedlets utformning. En av lärarna berättar att det är vanligt att läroboken kommer i nya versioner, men om man trots det upptäcker en uppgift som inte stämmer så får man korrigera med kompletterande material. Kompletteringar kan bland annat ske genom filmklipp och artiklar. Vid intervju med rektorn framkom-

mer att rektorn inte vet hur lärarna granskar läromedlens aktualitet och samstämmighet med samhällsutvecklingen. Rektorn tror att lärarna pratar med varandra om detta, men påtalar att det inte finns något uttalat från rektorns håll att de ska göra det. När det gäller att granska läromedel så att de är aktuella utifrån forskning i ämnet säger en av lärarna att hen försöker följa med i den utvecklingen så gott det går och att det förekommer att hen kompletterar läromedel utifrån forskning i ämnet. Enligt läraren kan nyheter vara en sådan källa, men det är sällan som läraren läser olika vetenskapliga rapporter. Utöver detta finns ett forum för samhällskunskapslärare där läraren kan fånga upp vad som är intressant ur forskningshänseende. Enligt läraren kan det förekomma att en förändring av forskningen kan föranleda en ändring eller komplettering av ett läromedel. Läraren säger vidare att det är viktigt att vara källkritisk i detta avseende eftersom även forskare kan ha olika uppfattning. Rektorn vet inte hur lärarna håller sig uppdaterade på forskningsrön i ämnet, men säger att om lärarna vill köpa in vetenskapliga tidskrifter för att förkovra sig får de göra det.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna är medvetna om och tar hänsyn till läromedlets möjlighet till anpassning till elevernas skilda behov. Vid intervju med lärarna framkommer att de verkar för att läromedlen ska vara tillgängliga för alla elever och att de därför tar hänsyn till detta vid val av läromedel. Enligt lärarna tar de därför hjälp av specialpedagog för att välja läromedel. Lärare säger att det ofta förekommer stora textmängder som kan vara utmanande för elever med lässvårigheter och att de då för en dialog mellan lärare och specialpedagog kring hur anpassningar av läromedlet kan göras. Vidare berättar lärarna att de ser till så att eleverna kan få lyssna till läromedel istället för att läsa. Det har även förekommit att lärare noterat att vissa uppgifter i läromedlen är för svåra och har då gjort en enklare version på egen hand. Enligt rektorn är elevhälsan central i arbetet med val av läromedel. Elevhälsan bidrar med stöd och hjälp vid val av läromedel och det finns inget som begränsar möjligheterna till att köpa in läromedel som är anpassade till elevernas olika behov.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver inför val av läromedel på ett fördjupat och kvalificerat sätt kritiskt granska läromedlens överensstämmelse med läroplanens värdegrund.

Skolinspektionens granskning visar att det på skolan pågår ett arbete där lärare granskar läromedlen utifrån kursplanernas innehåll och att läromedlen har en samstämmighet med samhällsutvecklingen och till viss del med forskningsrön. Det framgår också av granskningen att lärarna är medvetna om och tar hänsyn till elevernas

skilda behov vid anpassning av läromedel. Arbetet kan dock utvecklas genom att lärarna på ett fördjupat och kvalificerat sätt granskar läromedlen utifrån läroplanens värdegrund. När det gäller jämställdhet och kulturell mångfald ger lärarna exempel som snarare är relaterade till centralt innehåll än en granskning utifrån läroplanens värdegrund enligt läroplanens inledande kapitel. Läroplanens värdegrund är mer omfattande och täcks inte till fullo in genom att behandla delar i det centrala innehållet. Genom att granska med utgångspunkt från läroplanens värdegrund kan lärarna i ökad utsträckning säkerställa att eleverna får tillgång till läromedel av god kvalitet där exempelvis representationen av olika grupper inte framställs stereotypt eller på ett felaktigt sätt.

Enligt läroplanen ska utbildningen förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. Skolan ska också främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Enligt skol-lagen ska utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Rek-torn har, enligt läroplanen, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet för en tidsenlig utbildning.

Skolinspektionen bedömer att rektorn och lärarna behöver utveckla arbetet med kvalitetssäkring och val av läromedel genom att lärarna i större utsträckning kritiskt granskar läromedel utifrån läroplanens värdegrund och alla dess perspektiv. Skolinspektionens bedömning är också att det är bra men inte tillräckligt att läromedlets förmedling av läroplanens värdegrund behandlas enbart i relation till centralt innehåll i undervisningen. Genom att aktualisera frågan om läroplanens värdegrund i en utvecklad granskning av läromedel ökar möjligheterna till en kritisk, mer omfattande och mer reflekterad hållning med ökade möjligheter att täcka in fler delar av läroplanens värdegrund. Kvalitetssäkringen bör omfatta fler läromedelskategorier så som exempelvis egenproducerat och delat material. Ett strukturerat arbetssätt kring kvalitetssäkring och val av läromedel, där läromedlen granskas ur flera olika perspektiv, är viktigt för att säkerställa att alla elever får läromedel av god kvalitet för en tidsenlig utbildning.

X Ann Edvinsson

Beslutsfattare
Signerat av: Ann Edvinsson

X Erik André

Föredragande beslutsfattare
Signerat av: Erik André

På Skolinspektionens vägnar

I handläggningen av ärendet har även utredaren Kaiwan Adl Zarabi deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/skolors-laromedelsstrategi/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Denna granskning genomförs i 30 skolor runt om i landet, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Skolan Bergius i Sigtuna kommun ingår i denna granskning. Enligt uppgifter från rektor går 198 elever på skolenheten, varav 198 elever i årskurs 7-9. Totalt undervisar två lärare inom samhällsorienterande ämnen i årskurs 7-9. Lärarna inom samhällsorienterande ämnen är organiserade i ett arbetslag för årskurs 7-9.

Skolinspektionen granskade Skolan Bergius den 23 oktober 2020. Granskningen genomfördes av Erik André och Kaiwan Adl Zarabi.

Med anledning av Covid-19 anpassar Skolinspektionen för närvarande på olika sätt vårt arbete. Den här granskningen har genomförts på distans via telefon eller videolänk utan besök på skolorna. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Mer information finns på www.skolinspektionen.se.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- två enskilda intervjuer med lärare inom samhällsorienterande ämnen
- en intervju med rektor, samt
- skriftlig information som har begärts in från huvudmannen och rektorn.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningen för faktakontroll.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolors-laromedelsstrategi>

Bilaga 3: Författningsstöd

Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 §§, 4 kap. 4-7 §§ och 4 kap. 9 § skollagen (2010:800)

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande samt 2.8 Rektorns ansvar

Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 3 kap. 2 § och 4 kap. 9 § skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevers ansvar och inflytande samt 2.8 Rektorns ansvar

Bilaga 2: Mall för huvudmannens redovisning

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Rektorn behöver se till att ta fram tydliga och ändamålsenliga principer för kvalitetssäkring och val av läromedel samt, utifrån framtagna principer, upprätta en arbetsbeskrivning för arbetet med kvalitetssäkring och val av läromedel.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Lärarna behöver inför val av läromedel på ett fördjupat och kvalificerat sätt kritiskt granska läromedlens överensstämmelse med läroplanens värdegrund.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: